

Standardbudsjett for forbruksutgifter 2008

Standardbudsjettet viser alminnelige forbruksutgifter for ulike typer hushold. Det kan settes sammen slik at det viser kostnadene ved å opprettholde et rimelig forbruksnivå for hushold av ulik størrelse og med forskjellig alders- og kjønns sammensetning. Budsjettet omfatter både vanlige, løpende utgifter til mat, klær, hygieneartikler o.l. og utgifter til sjeldnere innkjøp av varige forbruksgjenstander som møbler, elektrisk utstyr o.l.

Et rimelig forbruksnivå

Standardbudsjettet viser hva det koster å leve på et rimelig forbruksnivå for det aktuelle husholdet. Med et rimelig forbruksnivå menes et forbruk som kan godtas av folk flest. Det oppfylder kravene til vanlige helse- og ernæringsstandarder og gjør det mulig for husholdets personer å delta i de mest vanlige fritidsaktivitetene på en fullverdig måte.

Budsjettet er ett eksempel

Utgangspunktet for budsjettet er en detaljert oversikt over varer og tjenester som blir gjenstand for prismålinger. Det er ett eksempel på hva fagfolk innen de ulike forbruksområdene mener inngår i et rimelig forbruk. Varene som ligger til grunn for beregningene, holder et alminnelig, bra kvalitetsnivå. Det er lagt vekt på god holdbarhet, enkel utførelse og funksjonalitet. I de tilfeller der det er nødvendig, er sikkerhetsaspektet også vurdert.

Budsjettet er et langtidsbudsjett

Standardbudsjettet er et budsjett for hushold som allerede lever på et rimelig nivå, det er et suppleringsbudsjett. Det blir kalt et langtidsbudsjett fordi det er beregnet at en skal sette til side penger hver måned for å ha råd til å foreta sjeldnere innkjøp av dyre og varige forbruksgjenstander. Når kjøleskapet, komfyren, vaskemaskinen e.l. går i stykker, skal en ha penger til reparasjoner eller til å kjøpe nytt, uten at dette går ut over forbruket på de øvrige områdene.

Budsjettet er et familiebudsjett

Standardbudsjettet er et familiebudsjett. Det er derfor vanskelig å bruke budsjettet til å beregne spesifikke kostnader ved å ha barn i husholdet. Det er selvsagt mulig å bruke de enkelte budsjettpostene til å anslå f.eks. hvor mye en 10-åring spiser og drikker for i måneden, men summen av alle postene viser nødvendigvis ikke hvor mye det koster å ha barn i et hushold. Utgifter til skolegang, ferie og spesialisert fritidsbruk, feiring av fødselsdager og andre begivenheter, gaver m.m. er ikke tatt med. Budsjettet tar heller ikke hensyn til den livsfase de voksne befinner seg i, noe som også har følger for hva det koster å ha barn.

Statens institutt
for forbruksforskning
Postboks 4682, Nydalen,
0405 Oslo

Individspesifikke utgifter

kroner pr. måned

1. Mat og drikke

Kjønn			Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Gravide/ ammende		
Alder	6-11 mnd.	1 år	2-5	6-9	10-13	10-13	14-17	14-17	18-60	18-60	> 60	> 60	
Pr. mnd.	580	800	1030	1500	1680	1880	1880	2360	1870	2340	1680	1960	2210

2. Klær og sko

Kjønn			Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Kvinner	Menn		
Alder	< 1 år	1 år	2-5	6-9	10-13	10-13	14-17	14-17	> 17	> 17
Pr. mnd.	220	330	350	400	450	430	560	510	570	500

3. Helse og hygiene

Kjønn			Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Kvinner	Menn	Kvinner			
Alder	< 1 år	1-2	3	4-5	6-9	10-13	10-13	14-17	14-17	18-50	> 17	> 50
Pr. mnd.	350	380	200	150	180	350	250	420	330	600	470	560

4. Lek og fritid

Alder	< 1 år	1-2	3-5	6-9	10-13	14-17	> 17
Pr. mnd.	100	290	490	630	790	970	890

5. Reisekostnader (fleksibelt månedskort Oslo Sporveier pr. 01.03.2008)

Alder	4-19	20-66	> 66
Pr. mnd.	335	670	335

6. Spedbarnsutstyr

	Grunnutrustning	Supplering
Alder	Fra 6 mnd. før fødsel	<1
Pr. mnd.	3130	570

Standardbudsjettet 2008

Standardbudsjettet 2008 skiller seg fra tidligere års budsjetter ved at aldersgruppeinndelingen er endret. Det skyldes behovet for å tilpasse inndelingen i budsjettet til den befolkningsgruppeinndelingen som ernæringsmyndighetene opererer med i forbindelse med kostholdsveiledning. Budsjettposten Mat & drikke i Standardbudsjettet er bl. a. bygget på ernæringsmyndighetenes retningslinjer for norsk kosthold. Sosial- og helsedirektoratet (SHdir) gir anbefalinger for ernæring samt referanseverdier for hvor mye energi man kan beregne pr dag pr person i ulike befolkningsgrupper. Det er disse referanseverdiene som danner grunnlag for gruppeinndelingen i Standardbudsjettet.

I 2005 fastsatte SHdir nye referanseverdier for energiinntak. Gruppeinndelingen er endret i forhold til tidligere, samtidig som det har skjedd visse justeringer i referanseverdien for enkelte av gruppene. Det er dette som har ført til at aldersinndelingen i Standardbudsjettet fra og med i år er endret. Nye beregninger av matvaremengdene i menyen (Matkurven) for de ulike gruppene er gjennomført, og utgiftsendringene er dels et resultat av den nye inndelingen, dels av den generelle prisøkningen på mat.

Det er bare innen Mat & drikke at det har vært nødvendig med nye beregninger av bakgrunns materialet som følge av endret gruppeinndeling. Når det gjelder f. eks. klær og sko for barn, er prisintervallene for plagg av forskjellig størrelse så vide at en liten justering i årsklassene ikke vil få konsekvenser for utgiftsnivået i denne budsjettposten.

Budsjettbeløpene er i hovedsak resultat av en indeksjustering (delindeks for de enkelte forbruksområdene) pr 15. februar 2008, med utgangspunkt i beregninger basert på prismålinger gjennomført høsten 2005. Unntak fra dette er beløpene for Klær & sko, som er en justering i forhold til beregninger fra 2002, samt Mat & drikke som er basert på prismålinger og beregninger gjort i forbindelse med etablering av ny matkurv i 2007. Budsjettpostene Reisekostnader og Barnehageutgifter utgjøres av gjeldende takster, og Bilkostnader er basert på data pr. januar 2008 fra Opplysningsrådet for Veitrafikken AS.

Husholdsspesifikke utgifter

kroner pr. måned

7. Andre dagligvarer

Antall personer	1	2	3	4	5	6	7
Pr. mnd.	210	270	370	480	570	640	700

8. Husholdsartikler

Antall personer fra 3 år	1	2	3	4	5	6	7
Pr. mnd.	340	370	440	520	580	650	680

9. Møbler

Antall personer fra 3 år	1	2	3	4	5	6	7
Pr. mnd.	320	360	430	550	650	770	880

10. Telefon og mediebruk

Antall personer	1	2	3	4	5	6	7
Pr. mnd.	1420	1430	1450	1570	1610	1620	1640

11. Bilkostnader (drift, vedlikehold)

Antall personer	1-4	5-7
Pr. mnd.	2010	2920

12. Barnehage (heltidsplass, Oslo kommune pr. 01.01.2008)

Inntekt	>300 000	>150 000	<150 000
1. barn	2330	2071	777
2. barn	1631	1449	777
øvrige barn	1165	1036	777

Slik setter du sammen budsjett for kjernefamilien

For å vise hvordan budsjettet kan brukes, har vi laget et eksempel for kjernefamilien Nordmann. Fra tabellene har vi tatt ut tallene (ringet rundt) for mor, far og barna Lars på 5 og Kari på 11 år. Tallene har vi lagt sammen for hvert forbruksområde, f.eks. Mat & drikke kr 1 870 + kr 2 340 + kr 1 680 + kr 1 030 = kr 6 920. Tilsvarende er gjort for de andre forbruksområdene.

1. Mat og drikke	kr 6 920
2. Klær og sko	kr 1 870
3. Helse og hygiene	kr 1 570
4. Lek og fritid	kr 3 060
Sum individspesifikke utgifter	kr 13 420
- 20% stordriftseffekt	- kr 2 684
	kr 10 736
5. Reiseutgifter	kr 1 340
6. Andre dagligvarer	kr 480
7. Husholdsartikler	kr 520
8. Møbler	kr 550
9. Telefon, mediebruk	kr 1 570
10. Bilkostnader	kr 2 010
Sum husholdsspesifikke utgifter	kr 6 470
Utgifter pr. måned	kr 17 206
Utgifter pr. år	kr 206 472
Barnehage kr 2 330 pr. mnd.*	kr 25 630
Totalt (avrundet)	kr 232 100

Dette bør du merke deg

Før du tar budsjettet i bruk bør du ha lest "Kriterier og forutsetninger" og "Utfyllende om de enkelte forbruksområdene".

Individspesifikke forbruksområder omfatter varer og tjenester som er knyttet til enkeltindividenes forbruk, og utgiftene varierer med husholdsmedlemmenes alder og kjønn.

I det husholdsspesifikke forbruket inngår varer og tjenester som kan benyttes av flere personer. Eksempler på dette er møbler, kjøkkenutstyr, telefon og aviser. Derfor er disse kostnadene relativt sett høye for enpersonshushold, mens de øker med bare mindre beløp med økende antall personer.

"Stordriftseffekt"

I Standardbudsjettet blir det beregnet en såkalt stordriftseffekt, som kommer til uttrykk ved at de fleste individspesifikke utgiftene reduseres med 20 % i hushold med flere enn tre personer.

I hushold med bare én voksen beregnes stordriftseffekt først fra 5-personers hushold. Det forutsettes altså at hushold av en viss størrelse utnytter en del av de mulighetene som faktisk finnes til å redusere utgiftene ved at f.eks. klær og fritidsutstyr arves mellom søsken, at mat og hygieneartikler kjøpes inn i større forpakninger, tilbud utnyttes og egeninnsatsen øker når det gjelder å anskaffe råvarer eller tilberede mat.

Barnekostnader

SIFO anbefaler at budsjettet ikke brukes til å beregne hva det koster å ha barn. Budsjettet er bare egnet til å beregne de totale kostnadene for hushold der det er minst én voksen person. Dermed får man et uttrykk for husholdets forbruksutgifter og ikke utgifter for enkeltpersoner.

Suppleringsbudsjett

Standardbudsjettet er beregnet på hushold som allerede har et rimelig forbruksnivå, og passer ikke for folk i etableringsfasen.

*Forutsetning: Lars er i barnehage og utgiftene er beregnet etter en brutto husholdsinntekt over kr 300 000.

Utfyllende om de enkelte forbruksområdene:

Mat og drikke

Budsjettposten dekker det totale dagsbehovet for mat- og drikkevarer for ulike aldersgrupper (varierer med alder og kjønn). Det forutsettes moderat aktivitetsnivå ved beregning av matevaremengder og at all mat lages hjemme (ingen "utemåltider"). Budsjettet er basert på vanlig norsk mat, tradisjonelt måltidsmønster og matvareforbruk, med innslag av nyere typer matvarer. Det er utarbeidet en meny som både tar hensyn til behovet for variert og god mat og til ernæringsmyndighetenes anbefalinger for et forsvarlig kosthold. Budsjettet gir rom for brus og boller, men ikke sjokolade, chips osv. Det er ikke regnet med noen særlig grad av egenbearbeiding som baking, sylting osv.

Når det gjelder budsjettposten Mat & drikke for barn ½-1 år, bygger den på en særskilt ukemeny med utgangspunkt i antatt energibehov hos barn på ca 10-11 måneder. Det er forutsatt at barnet ammes, og at det i hovedsak spiser deler av samme type middagsmat og brødmat/frukt som de andre i husholdet. Industriframstilte grøtprodukter inngår i menyen, men bare begrensede mengder av andre typiske barnematprodukter. Dersom barnet ikke ammes og er avhengig av morsmelkserstatning, eller det benyttes mye industriframstilt barnemat, vil budsjettposten øke betraktelig. (Budsjettposten må ses i sammenheng med den for ammende/ikke ammende kvinner.)

Klær og sko

Budsjettet skal dekke hele årsbehovet og ta hensyn til årstidsvariasjon, dessuten klær for vanlige sports- og fritidsaktiviteter og til formelle anledninger. Det er tatt hensyn til at barn og ungdom i vekst skal ha klær med riktig passform, og det forutsettes i utgangspunktet ikke arv av klær og sko, eller egeninnsats som søm, strikking etc. Varene som danner grunnlag for beregningene holder enkel, god kvalitet og lav pris.

Helse og hygiene

Budsjettposten skal dekke utgifter til personlig pleie, som såpe, enkel tannpleie, begrenset mengde kosmetikk, frisør, barbersaker, bleier m.m. Ett tannlegeettersyn per år inngår også.

Lek og fritid

Budsjettposten omfatter leker til barn, sykler, sportsutstyr, bøker, CD-er, tegneseriehefter, kino, teater osv. Budsjettet gir rom for deltakelse i enkle fritidsaktiviteter og forutsetter i utgangspunktet ikke arv av fritidsutstyr. Utgifter til anskaffelse og bruk av mobiltelefon er med fra 10 år.

Andre dagligvarer

Denne budsjettposten omfatter papirvarer, vask/rengjøringsartikler og varer som lypærer, batterier, blyanter, plaster osv.

Husholdsartikler

I budsjettposten inngår hvitevarer, kjøkkenutstyr, dekketøy, rengjøringsutstyr etc., samt husholdstekstiler som sengetøy, håndklær og gardiner osv.

Telefon, mediebruk, div. fritidsartikler

Budsjettposten omfatter, foruten abonnementsavgift, samtaleavgift og tellerskritt for telefon, også utgifter til aviser, radio/CD-spiller, fjernsyn, DVD-spiller og noe fritidsutstyr som er knyttet til husholdet. Utgifter til PC og bruk av Internett, samt en innboforsikring, ligger også i denne budsjettposten.

Bilkostnader

Budsjettposten dekker driftsutgifter, inkludert forsikring og årsavgift, for hhv. 10.000 og 15.000 km pr. år. Avskrivninger er ikke med. Beregningene er gjort på grunnlag av retningslinjer fra Opplysningsrådet for Veitrafikken AS. Utgifter til bl.a. bomplassering, ferge og parkering er ikke med. Det forutsettes bruk av kollektivtransport til og fra arbeidssted.

Spedbarnsutstyr

Budsjettposten er delt i hhv. grunnutrustning og supplering. I grunnutrustningen inngår utstyr som et barn trenger fra det er født, f.eks. seng, sengetøy, vogn, bærebag, tåteflasker osv. Her inngår også klær som er beregnet for de aller første månedene. NB! Kostnadene er her beregnet pr. måned i 6 måneder før ventet fødsel. I tillegg til det utstyret som er nødvendig allerede fra fødselen av, er det behov for supplering i løpet av barnets første leveår (trille, bilsete, barnestol, barnebestikk etc.). Kostnadene for dette er beregnet pr. måned i hele første leveår.

Barnehage

Det kreves betaling bare for den tiden barnet er i barnehagen. Med én måneds ferie vil utgifter til barnehage på årsbasis bli 11 ganger månedsbeløpet (se eksemplet). Kalkulatoren på SIFOs nettside beregner utgiftene i en normalmåned (ikke feriemåned).

Kriterier og forutsetninger

Standardbudsjettet skal i hovedsak dekke

- daglige, løpende utgifter og mer sjeldne utgifter
- et rimelig forbruksnivå som skal gi mulighet for deltakelse i vanlige, sosiale aktiviteter
- et vareutvalg knyttet til vanlige funksjoner i et hushold
- innkjøp av alle varer "over disk".

Budsjettet bygger ikke på utstrakt bruk av tilbud og salgsvarer.

Standardbudsjettet omfatter ikke utgifter til

- bolig, strøm og andre boutgifter, (som f.eks. vedlikehold)
- tobakk og alkohol
- videregående skolegang
- helsetjenester
- kostbare, utstyrskrevede fritidsinteresser
- feriereiser
- feiring av begivenheter, gaver
- "uteliv"

SIFO

Statens institutt for
forbruksforskning

Postboks 4682 Nydalen
0405 Oslo
Besøksadresse:
Sandakerveien 24C Bygg B
Telefon: 22043500
Fax: 22043504
E-post: sifo@sifo.no
Internett: www.sifo.no